

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan sveder, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld., 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld., 30 kr., za jeden mesec 1 gld., 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne peti-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je na Kongresnem trgu št. 12.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Smoter koalicije na Kranjskem.

(iz poslanskih krogov.)

II.

To — o čemer smo do sedaj pisali — pa ni vse, kar se nam očita v rečenem listu. Vrsta naših grehov je dolga! Očita se nam, da pri imenovanju uradnikov gledamo samo na narodnost, ne pa na osposobljenost. To se nam očita, ker zahtevamo, da naj bo vsak uradnik na Slovenskem zmožen slovenskega jezika, dočim se nam pošiljajo v deželo sključeni aristokrati, ki znajo toliko slovenščine kakor sanskrita, ali pa se nastavljajo ljudje kakor dr. Schuster, katerega glede jezikovnega znanja še baron Hein daleč nadkrilja. Greb je nadalje, da nečemo s svojimi denarji mastiti zagrizenih političnih svojih nasprotnikov, ampak da podpiramo svoje ljudi. Le škoda, da se naši ljudje ne ravnaajo dosledno po tem načelu, da ne postopajo tako kakor Nemci na Koroškem in na Štajerskem ali Italijani na Primorskem. Kaj bi počeli kranjski, zlasti Ljubljanski nemškutarji, ako bi ne dobivali zaslужka pri Slovencih? Materijelno bi propadli tako, da bi ne zadostoval v njih podporo ves rezervni fond kranjske branilnice. Da, celo ob našem planinskem društvu se spodbija ta list, češ, da napravlja samoslovenske napise in znamenje v slovenskih barvah, pozablja pa pri tem, da nemško planinsko društvo dolgo let že napravlja nam v sramoto samo nemške napise v naši slovenski deželi, in da smo mi te preširne provokacije mirno gledali, da v zvezi opravičenemu srdi ni nihče dvignil glasu, da bi podrl tak nemški, lice naše domovine kazeči napis. Nemci pač vedno mislijo, da drugi narodi tega ne smejo storiti, kar delajo oni, da imajo oni kake posebne predprave in zato tudi glasilo, o katerem govorimo, ni všeč, da dobi Ljubljana samoslovenske napise.

To so poglaviti grehi, katere je našelo glasilo nemškutarsko-klerikalne koalicije, grehi, katere smatramo mi za velike za sluge. Ker pa ljubimo pravico in resnico, priznavamo radi, da si je v tem oziru tudi nasprotna nam domača stranka, v prvi vrsti slovenska duhovščina pridobila obilo zaslug, če ne v novejši dobi, pa v prejšnjih letih, ko so njena arca še ogrevali pravi narodni vzori.

Imenovani list pa se ni zadovoljil z naštevanjem teh naših grehov. Najbrž je uvidel, da mora pač slep biti na obe očesi, kdor bi v tem kaj pansla vističnega videl. Zategadelj je posegel dalje in naložil nam radikalcem še drugo butaro grehov, katere je pa vse iz trte izvil. Nam je na rovaš zarezal afêro v Podragi, dasi je bila posledica postopanja pristojnih cerkvenih in političnih oblastev in mi, slovenski radikanci, smo krivi, da se širi „mladočeško“ mišljenje, kar se je pokazalo na Vrhniki, kjer so bili baje zamazani cesarski orli. In vendar bi bil moral ta pisatelj, da ni navaden novinarski slepár, vedeti, da na Vrhniki niso bili nikdar zamazani cesarski orli, ampak samo nemški napisi, vedeti bi bil to moral, dasi je uradna „Laibacher Zeitung“ to nalašč zamolčala, najbrž ker so nekateri gospodje hoteli, da bi se na Dunaji verjelo, da so bili na Vrhniki zamazani cesarski orli.

Te in še jedne konkretne reči se navajajo v dokaz, da smo slovenski radikanci državi nevaren element, da smo panslavisti, slovenska izdaja mladčeskih Omladincev, zoper katere se morajo združiti Slovenci in Nemci, sploh vsi pošteni ljudje, prav kakor se morajo združiti vsi pošteni ljudje zoper krvoločne dinamitarde in anarhiste.

Vsa podlost in neumnost tega članka se vidi iz trditve, da smo se slovenski radikanci vzgojili na prah bivšega našega deželnega predsednika barona Winklerja, ko vender vsak otrok ve, da nas je Winkler tlačil in stiskal kjerkoli je mogel.

Toda dovolj tebe navajanj. Članek, s katerim smo se bavili, kulminira v tem, da bi zamoglo radikalno gibanje najprej pokopati klaverno ostanke nekdanj tako ošabnega nemčurstva na Kranjskem in potem zahtevati narodno avtonomijo ali pa celo združenja s hrvatsko kraljevino. Narodna avtonomija je že od nekdanj prva točka našega programa, njega začetek in njega konec in če se v sedanjih težkih časih ne poganjamo za njega uresničenje s tisto odločnostjo, kakor bi bilo treba, tako je temu kriva okolnost, da imamo mnogo nujnejšega posla in da sedanjí čas ni ugoden rešitvi tako znamenitih vprašanj. To je po listovem mnenju tista velika nevarnost, katere se mora, še predno je nastala, udušiti v kali.

To je torej smoter sklenene nemškutarsko-klerikalne koalicije. Zjedinjeni nemškutarji in klerikalci se imajo boriti zoper morebitne posledice ne slovenskega radikalizma, ampak zoper posledice splošnega narodnega gibanja, boriti se imajo zoper to, kar je to narodno gibanje doslej rodilo in k čemu so vse slovenske stranke pripomogle, jedna več, druga manj. Ako store to slovenski klerikalci, potem se izneverijo slovenskemu narodnemu programu in stopijo z vihrajočimi zastavami v tabor nasprotnikov. Da zmatrajo nemškutarji že sedanje ekstremno klerikalno gibanje za nenarodno, to svedoči poklon, kateri je naredil člankar knezoškofu Missiji, kateremu priznava, da je mnogo storil za utesnitev „narodnega šovinizma“, to je, za utesnitev narodnega gibanja. To, kar mi že davno trdimo, da se je klerikalno gibanje uprizorilo samo zato, da bi se duhovščina odvrnila od narodnega dela, to priznavajo tudi nemškutarji. Naši klerikalci imajo sedaj dolžnost, da pojasnijo svoje stališče. Ako so vstopili v koalicijo v ta smoter, kateri je označilo neuradno glasilo barona Heina, potem proč s figovim perescem klerikalnega narodnjaštva!

Deželni zbor kranjski.

(X. seja dné 8. februarja 1894.)

(Konec.)

Posl. dr. Papež poroča o prošnji županstva v Vipavi za podporo 15000 gld. v svrhu uravnavanja reke Vipavščice. Vsprejme se fin. odseka predlog:

1.) Deželnemu odboru se naroča, vse potrebno ukreniti, da se, ako mogoče že letos prične s kopanjem struge v smislu preložitve reke Vipave, v razmerji, katero za odpeljavo vode zadostuje in v smislu poslednjega načrta;

2.) v to svrhu se dovoli znesek 15000 gld. iz deželnega zaklada, kateri se svoječasno kot del doneska za splošno uravnavo Vipavskih vodá vračuni.

Posl. dr. Tavčar poroča o načrtu zakona o preložitvi okrajne ceste z Vrhnike do Podlpe v delni progi pri Stari Vrhniki. Že lani se je o tej zadevi nekaj sklenilo, ker se odstranjenje klanca ni smatralo za preložitve ceste, posestniki pa so se uprli, zato je prišla vsa stvar zopet pred zbornico.

LISTEK.

Werther.

(Srbski spisal L. K. Lazarević. Preložil J. P. Planinski.)
(Dolge.)

Ko sta že daleč, pogleda Mladen Kataniču pod suknjo, kjer je knjiga, in strmé vpraša:

— A kaj to?

— Ná, pa si razglej nocoj! Kdo vé? Morda ti utegne koristiti!

Mladen, ne vedó, zakaj, vzame knjigo in jo spravi.

Molčó gresta dalje. Ko prideta v hosto, sede Mladen na hloed, potisne glavo mej roke in obupno, a komaj slišno izpregovori:

— Torej vse je pri kraji! — Propalo!

Katanič vzdrti:

— Bog s teboj! Kaj ti je?

— Nikari mi prikrivati! Ne verujem nikomur drugemu, ali na tvojem obličji vidim, da je vse gola resnica.

Katanič bi najraje sam sebi dal kľofuto. Rad bi govoril, ga tešil, ali ne vé, kako in s čim. Stvar v resnici ni bila takšna, da bi se moralo obupati. Misli si tako: Vse zavisi od Mladena! Marije nima

sedaj nihče. Kdor njih dveh bode boljši, Mladen ali Janko, tisti jo pridobi. Žena je kakor dete. Kdor mu dá boljšo igrato, tistega ima tudi raje. „Da sem jaz,“ misli si, „nje mož, jaz bi že vedel, kako mi je ravnati!“

Mračiti se prične po malem in nekako plaho. Zrak začne, kakor bi se cedil skozi kaj, vonjati in vzravnavati uvelo listje. Komarji gredo na plen, držeč se smeri proti gostilni, od koder se začujó zvoki neubrane godbe. Mladen vzravnavo glavo.

V njega pogledu je bilo nekaj bankrotskega, v Kataničevem zopet toliko nežnosti, da jih res ne bi mogel izpoznati niti tisti, kateri je vsak dan ž njima. Ta hip sta izgledala oba, ki sta bila sicer kot kost suha, kakor dva goloba. Prvi s polomljeno perotjo, onemogel, drugi zdrav, s polno gošó, pripravljen prvega napitati. Katanič ni bil več tisti; na lici, v vedenji, govorjenji, v pogledu ni bilo več niti sledu one lokave opreznosti, one samotnosti in molčljivosti, s katerimi kakor bi se bil rodil.

Prime Mladena izpod roke in razburjeno izpregovori:

— Mladen, tako ti Boga, bodi človek! Evo, prisegam ti pri vsem na svetu, da sem pazil na vsak korak in da nisem ničesa videl, kar bi ti utegnilo onečastiti obličje in dom. Moral bi bil sicer

res raneje priti, ali to pismo Vasiljevičovo je gola laž. Tako mi Boga! Evo ti mojih obeh oces, ako je tu le trobice resnice!

Mladen kakor bi oživel. Pogled se mu zbistri. Katanič pogumno nadaljuje:

— Stvar je taka... Vidiš: Tvoja žena, ona je, kako bi rekel, sanjarka, pa je naletela na človeka — sanjača. Uverjen sem, da simpatizujeta drug za drugega zgol radi tega, ker se jima v tem pravi ujemate, ali kaka nesreča je to? Vidiš: ta slepec čita „Wertherja“ in Bog vé, koliko ga ceni; zgol zato, ker odgovarja njega pravi, katere zahteva, da neprenehoma gori in plamti! Ali, nesrečnik, on ni kriv, ker se mu je ponudila prilika, da uprav v ti smeri krepí svojo urav. Zato on ni nepošten. Treba mu le odpreti oči, to je, nji in njemu, in posaditi ga na drugo ognjišče, samo da bo zopet mogel biti v plamenu, pa se bo sam jel izogibati tvoje žene in ona njega. Ponižati wertherizem v njega oces, a poveljati kaj drugega, pa evo ti rešitve! Zainteresovati ga za politiko, prijateljstvo, domovino, za kar koli mu drago, se že dobi kaj! Ali me razumeš?

Mladen je za celega pripovedovanja strmél samo v Kataniča, dasi so mu misli bile vse kje drugje, dasi ni razumel niti besedice, vender se je

Dotični načrt zakona se vzprejme brez debate. Upravni odbor pa stavi resolucijo in naroča deželnemu odboru, da predloži primeren načrt za premembo § 22. cestnega zakona, da ne bode treba za vsako tako delo deželnega zakona.

Dež. predsednik baron Hein razjasnjuje stvar in prizna, da v tem slučaju pritrjuje resoluciji, ki se pri glasovanju vzprejme.

Posl. Povše poroča glede naprave nove okrajne ceste v Žukemperškem cestnem okraju od Smuke čez Hine do Žvirca. Upravni odsek predlaga, naj se naroči deželnemu odboru, da natančno preišče vso stvar in v bodočem zasedanju stavi primerne predloge.

Posl. vitez Langer poroča o uvrstitvi 1045 m dolge, v cestnem okraju Črnomaljskem se nahajajoče občinske ceste, ki se v Burgi pri Rožmanovi bihi od Črnomaljsko-Adlešiške okrajne ceste odcepi ter drži do broda čez Kolpo pri Podbrezji, mej okrajne ceste.

Upravni odsek predlaga, da se ta cesta uvrsti mej okrajne ceste in preide v oskrbovanje okrajnega cestnega odbora Črnomaljskega od tistega časa naprej, ko jo bode občina Adlešiška pripravila v predpisano stanje ter jo posula.

Posl. Grasselli poroča o deželnega odbora poročilu štev. I. in II. uvoda, ki se odobrita brez ugovora.

Posl. Hribar omenja slavnosti otvoritve Dolenskih železnic in govorov pri tej priliki. Deželni glavar slovenske kronovine začel je pri tej priliki svoj govor nemški, a potem še le slovenski, kar ni bilo pravilno, zatorej želi, da bi v bodoče jemal ozir na faktične razmere in dal prvenstvo jeziku ogromne večine prebivalstva.

Posl. baron Wurzbach poroča o § 1. istega poročila: Zakonski načrti in sklepi, ki se vzame na znanje brez ugovora.

Posl. Grasselli poroča na dalje o § 3. C. Zdravstvene stvari.

Posl. vitez dr. Bleiweis spominja na resolucijo glede nastavljanja okrajnih zdravnikov, na katero naj bi se oziral deželni odbor, da namreč zdravniki morajo imeti nekaj prakse v kaki bolnici.

Ko je posl. dr. Vošnjak pojasnil stvar in je posl. Ogorevc izrekel željo glede nečega novega zdravstvenega okrožja, posl. Dragoš pa za nastanovitve okrajnega zdravnika v Črnomlji, vzame se dotična točka odobruš na znanje in se vzprejme tudi resolucija posl. Dragoša.

Posl. Lavrenčič poroča o § 4 deželne podpore, ki se vzame na znanje.

Istotako se odobri poročilo o § 5. občinske stvari in vzprejme se posl. Grassellija predlog, naj se za grafični izkaz, ki je izdelal g. poročevalec, izreče njemu zahvala zbornice.

Vzprejme se predlog odsekov glaseč se:

Deželnemu odboru se naroča, da v prihodnjem letnem poročilu k § 5. dodá grafični načrt o visokosti občinskih priklad po vzorcu, katerega je sestavil poročevalec, kateri načrt je popolniti v toliko, da se bode raztezal tudi na priklade onih občin, katere imajo manjše priklade kot 15%.

Posl. Klein poroča o § 7. Deželna prisilna

čutil pomirjenega, ker je iz Kataničevih oči in odločnega glasu sijala odvažna zaupnost in navdušena mirnost.

Ko sta se vračala, je mrak popolnoma zagrnil toplice in njih park, njih hiše, vodnjake, kopeli — vse to se je videlo črno in veliko. In Mladenu se je zdelo, da je to peklo, zavetišče zlih duhov. Nekaka groza in srd ga obideta in vesel je, da sta pred gostilno, kjer blešče luči in veseli obrazi brezskrbnih gostov.

Sedeta na konci parka pred gostilno in molče večerjata. Potem gresta takoj v Kataničevo sobo. Tu Katanič iznova razvija svoje nazore, domnevanja, svoje mnenje in vero. Mej tem vzame Mladen ukradeno Goethejevo knjigo in jo ponudi Kataniču:

— A to, čemu mi bo?

— Kako, čemu ti bo? pravi Katanič in raztegne obrvi, — razglej si nocoj, morebiti dobiš kaj, kar ti bo trebalo! Ali nisi nikdar čital „Wertherja“?

— Čital sem ga.

— Mar ti, ki poznaš svojo ženo, in si čul, kar sem ti pravil o Janku, mar ti ne vidiš tu sličnosti z Wertherjem? Ta bedak je pravi pravcati Werther, in jaz mu ne zaupam, da ne bi bil tako neumen, da bi se utegnil še ubiti. (Dalje prib.)

delavnica. Poročilo se vzame na znanje in se c. kr. vladi izreče zahvala za obljubljeni državni donesek 25 000 gld. za razširjenje delavnice.

Potem se zaključí seja ob 2. uri.

Prihodnja seja bode v soboto dne 10. t. m.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani, 9. februarja.

Nezaupnica grofu Hohenwartu.

Visokorodni grof Hohenwart najbrž se bo is poslanec mu nezaupnica izjavil naravnih konsekvencij. To se bomo v „Vestniku“ in v „Slovenecu“, sicer samo mej vrstami, ali jasno in nedvoumno. Ali je to kavalirsko, ali ravna tako gentleman, o tem naj sodijo čitatelji sami, smelo pa rečemo, da bi se modrokrvni grof Hohenwart lahko učil politične dostojnosti pri plebejcu dru. Steinwenderju, ki je odložil mandat, ker se mu je zaupnica votirala samo z dvema glasoma večine. — O nezaupnici prinesla je „Edinost“ izvrsten članek, v katerem najprej pojasnjuje, kaj je bil Hohenwart Slovincem, kako in zakaj je postal vodja slovenske državnozbornske delegacije in kako je potem jelo ginevati zaupanje naroda v Hohenwartovo pravičnost in dobro voljo, čim se je utrdilo mnenje, „da grof Hohenwart nima čistih namenov z avstrijskim Slovanstvom, ampak da je Nemec, kakeršni so vsi drugi Nemci, da v jezikovnem in narodnem pogledu želi in hoče isto, kakor levičarji, to je: nemško nadvladje v Avstriji, le poti grofa Hohenwarta so različne od poti nemške levice. Dočim so nas nemški liberalci vsikdar pobijali v očitni vojski, nadel si je grof Hohenwart krinko prijaznosti in pod to krinko kot vodja po njem imenovanega kluba je prevzel nalogo cokle na našem vozu. Še le ko je grof Tassia prišel s svojo volilno preosnovo in je bil grof Hohenwart primoran pokazati svojo barvo, odkril je pred svetom svoje pravo, avstrijskemu Slovanstvu neprijazno srce. Grof Hohenwart jel se je pogajati z levičarji za hrbtnost naših poslancev in je posadil naše nasprotnike v sedlo. To je izbilo sodu dno.“ Potem povdarja list, da je nezaupnica dokaz, kako se je mej gorenjskimi volilci obudila narodna zavednost in spoznanje resnice ter izreka, da zmatra nezaupnico za srečo v nesreči. — „Obzor“ priobčil je o tej nezaupnici znamenit članek, iz katerega naj navedemo najmarkantnejše odstavke. Najprej pravi, da so v nezaupnici navedeni razlogi sicer tehtni, da pa niso jedini, in nadaljuje: „Zaradi česa so Slovenci volili grofa Hohenwarta? Zaradi njegovega političnega položaja; zaradi vloge, katero je ta nadarjeni državnik in vrli govornik igral v javnem življenju Avstrije. On je bil predstavitelj federalistične politike; on je bil vodja koaliciji mej Slovani in konservativci proti takomenovanim liberalnim Nemcem. Pred vsem je bil konservativec, hotel je pravico za Slovane, najbrž ne toliko zaradi pravice, kolikor za to, ker je bil uverjen, da bo monarhija samo tedaj močna in bo počivala na čvrstem temelju, kadar bo tako organizovana, da bo ponebala vsaka hegemonija pojedinih narodnostij in da bodo vse uživale jednake pravice.“ — Potem se popisuje evolucija v mišljenji Hohenwartovem in kako je postal bivši vodja federalistov duša centralistične, zoper Slované naperjene koalicije in kako se vse, kar se zgodi, godi z njegovim moralnim privoljenjem. Nezaupnica pa ne dokazuje samo, da Hohenwartovi volilci to premembo obsojajo, ona je tudi lekcija v Hohenwartovem klubu ostalim slovenskim poslanecem. Po vsej pravici pravi „Obzor“, da je ta nezaupnica Hohenwartu protest proti vsaki dvoilčni in dvoumni politiki. Volilci Hohenwartovi hočejo jasno, čisto, slovensko politiko. Kdor je danes za Hohenwarta, ta je tudi za Plenerja, ker mej njima ni nikake razlike več. — H koncu članka se čudi „Obzor“, da je slovenska duhovščina proti nezaupnici. Da pozna tisti del duhovščine, ki se ravna po željah in nazorih svojega škofa, bi se nič ne čutil.

Pravda proti „Omladini“.

K predvčerajšnji razpravi ni bilo zatoženca Franca Rha, ker ga je bila policija na vse zgodaj v Žiškovu aretirala, češ da je pel „veleizdajsko“ pesem, namreč „Hej Slovani“. Morda se „Mila, mila lunica“ tudi še proglasi kot veleizdajaka! Pri popoludanski obravnavi je zagovornik dr. Stransky zahteval, naj se čita dru. Heroldu došlo pismo župana v Mlaščah, v katerem se naznanja, da je priča Rudolf Schmiedt (ki je svoje prvotne izpovedi prekladal, z motivacijo, da ga je medicinec Grossman k temu zapeljal) bil pri županu in zahteval, naj mu potrdi neresnico, da ima Schmiedt na dan 2 gld. zaslužka. Dokazal je to s potrdilom svojega delodajalca, katero potrdilo pa je bilo ponarejeno. Po ostru kontroverzi mej predlagateljem in drž. pravdnikom je sodišče sklenilo, da se dotično pismo čita. Pri zadeti Schmiedt, ki je na rečeni način hotel prisel-pariti večjo pristojbino kot priča, je več zatožencev kompromitiral. Ali je njegovim izpovedbam verjeti, to bo razsodilo sodišče.

Vnanje države.

Srbska kriza.

Najnovejša dogodba je izjava velikošolcev. Okolo 300 velikošolcev je podpisalo in objavilo iz-

javo, naperjeno zoper novi kurs. V tej izjavi pravijo, da so brez pravih vzrokov zgodivši se eksperimenti, ki se vedno ponavljajo, na veliko škodo konstitucionalnemu razvoju države. Dijaki protestujejo zoper tako neustavno počenjanje in so pripravljeni z vso močjo in v svojo odgovornost braniti svobodo in ustavo. V konaku je ta izjava naredila kaj slab utla, dočim je radikalci z veseljem podpravljeni.

Italijanska homastije.

Rmaki listi belečijo v sodotnih političnih krogih razširjeno govorico, da pamarava vlada okolu 15. februarja razveljaviti obsedno stanje na Siciliji, da tako ublaži velike debate, katere je priklopati v parlamentu, sklicanem na dan 20. februarja. Ako bode vsa vojna sodišča s tako preciznostjo in hitrostjo poslovala, kakor poslujejo doslej, potem bo vlada 15. februarja lahko razveljavila obsedno stanje. — Red in mir se pa vender le ne povrne v Italiji. Tako je predvčerajšnjim ponoči na stopnicah svetovnoznane kavarne Pedrocchi v Padovi razpočila dinamična bomba in razbila vsa okna v kavarni in v bližnjih hišah. Nastala je silna panika. Več oseb je bilo ranjenih. Policija je zaprla več anarhistov, a je-li mej njimi storilec atentata, se še ne vé. — V trgu Leno blizu Brescije bil je te dni krvav boj mej anarhisti in orožniki. Dva orožnika sta bila nevarno ranjena, več anarhistov pa obstreljenih.

Dopisi.

Iz Celja, 8. februarja. [Izv. dop.] (Naša gimnazija.) Uzorne razmere na Celjski gimnaziji, katero vodi g. Peter Končnik, zaslužni pisatelj slovenskih abecednikov, so dovolj znane. Zasluga g. Petra Končnika je, kakor se je o tem že poročalo, da je eruiral, da je slovenščina v Avstriji nekaka vrsta kineščine, pozneje se je zopet v spomin poklical ne samo slovenskim krogom, nego tudi Dunajskim s svojim dekretom, da morajo dijaki izključno nemške uложne liste imeti in tako je posegel oblastno v delokrog avtonomnih organov. Pretečenega leta se je sicer vršila nekaka reformacija na Celjski gimnaziji, nekateri g. profesorji, ki so se prevč ljubili mej seboj, premeščeni so na razne kraje. Toda razmere se niso zboljšale. Istege vselega prepira mej učitelji res ni več, zato ga je pa nadomestil še dosti hujši razpor mej dijaki, nastali so neznosni narodnostni prepiri, o katerih bi človek ne mogel misliti, da so mogoči na državnem zavodu konsolidirane države. Najžalostneje je pa, da se mnogo teh surovih preprirov vrši javno v šoli, v navzočnosti učiteljev, da so dobro znani tudi g. Petru Končniku — in vendar ta v svoji neskončni krščanski ljubezni do nemških dijakov ne poseže energično vmes. Naj navedemo samo nekaj slučajev. Neki šestošolec je napisal v nemški nalogi „Die Gastfreundschaft werde von allen Völkern sogar von den ungebildeten Slaven hochgehalten“. Ta stavek se mu ni črtal in za to se je dijak s svojim pogumom v razredu ponašal pred slovenskimi sošolci. — Neki dijak (šestšolec) psuje mej poukom v navzočnosti razrednika glasno slovenske sošolce „Windische, charakterlose Kerle“, in še dostavi „weil ich die Windischen im Princip deffen thue“ — vse to na glas, sredi ure — in profesor ga ne kaznuje, dà opravičuje ga celo, če tudi takim psovkam sledi vihar ni mir od strani slovenskih dijakov. Pa zakaj bi se postopalo odločno proti takim insultom slovenskih dijakov, ko je sam g. ravnatelj Peter Končnik, ko ga je ropot in šum nekega takega škandala privedel v razred, izustil zlate besede sprave in ljubezni „wie kann man wegen der Nationalität, die doch Sache einer Zufälligkeit (Geburt) ist, so ein Geschrei machen“. To je tedaj najnovejša teorija o narodnosti! Toda v tem slučaju ni šlo za narodnost, ampak za psovke in insulte.

V četrtem razredu je imenoval neki dijak svojega sošolca javno v navzočnosti profesorja „das ist ein Windischer“. Vled ropota, kateri je sledil tem besedam, je moral g. ravnatelj intervenirati in ta je grajal dijaka, rekoč „ein andersmal seien Sie vorsichtiger in der Wahl der Ausdrücke“. Da pri takem postopanju raste pogum nemškim dijakom, je samo po sebi razumljivo. Zato se ni čuditi, da se je mej nemškimi dijaki, združenimi v tajno društvo, z blagajnico, rednimi mesečnimi doneski in kaznijo, razvil pravi Bismarck-cult. Prirejajo Bismarck-kneipe, kličejo na svojih shodih „hoch Bismarck, hoch Deutschland“. In g. ravnatelj Peter Končnik? Ko se mu je vse to z vsemi potrebnimi podrobnostmi naznanilo, rekel je: „Das sind Kindereien, warum zeigen Sie das an?“ Mi sicer spoštujemo vsako prepričanje, toda dozdeva se nam, da bi P. Končnik kot c. kr. ravnatelj in vodja državnega zavoda tudi take „otročarije“ moral odpraviti. Ali

se naj stvar pusti pri miru, ko se nemški dijaki že na javnem trgu klofutajo mej seboj, ker se je eden predrznil obteževati s slovenskim kolegom, kar mu je drug očital, rekoč: „eine achöae Gesellschaft“. — Seveda je treba pri vsem tem dobre volje in one enerģije, katera se je že nekolikokrat pokazala proti slovenskim dijakom. Preiskava se ne sme na ta način vršiti — kakor se je pričela pretečeni teden — da se dopoldne pokliče samo jeden zatoženih članov dijakov, drug pa šele popoldne in da se tako da prilika dijakom, da se mej seboj dogovoré. Saj se je dogodilo celo, da je g. ravnatelj Peter Končnik, ko se mu je stvar naznanila, rekel nekemu zatoženemu dijaku, ki je prišel slučajno k njemu, „Sie sind auch unter den hier Aufgezeichneten“ — tako so tedaj ostali pravočasno dobro avizirani. Taka preiskava seveda ne bo nič dognala. Kako je pa v drugih slučajih šolski sluga letel po mestu in klical iz stanovanj dijake k ravnatelju! Tudi zdaj se ni treba preveč ozirati na črevlje šolskega sluge, saj si za nove lahko nabere po kolekti danar. Od „otročarije“ do „nič“ ni daleč, zato bi bilo umestno, da stvari ne preiskuje samo g. ravnatelj, nego da mu pomaga pri tem mimo nemških tudi slovenski profesor kot zaupen mož. — O daljšem razvitku teh razmer prihodnjič.

Iz učiteljskih krogov, 6. februarja. [Izv. dop.] (Učiteljski dom.) V zadevi „Učiteljskega doma“ uljudno prosimo, vzprejeti še tole, če tudi se je uredništvo v listu št. 25 z dne 31. m. m. izreklo, da ne sprejme nikacega dopisa o tej zadevi. — Predsednik „Zaveze slovenskih učiteljskih društev na Koroškem, Kranjskem, Primorskem in Štajerskem“ je pri občnem zboru „Slovenskega učiteljskega društva“ v Ljubljani dne 28. decembra 1893 pri razpravi o „Učiteljskem domu“ naznanil, da bode o tej zadevi povprašal vse slovensko učiteljstvo. To svojo obljubo je spolnil s tem, da je razposlal vsem predstojništvom slovenskih učiteljskih društev, članom „Zaveze“ — kakor tudi uredništvu „Uč.t. Tovariša“ in „Popotnika“ to-le pismo:

„Minulo je dobro leto, kar se je vzbudila misel v „Slovenskem učiteljskem društvu“, da se postavi trajen spominke slovenskemu učiteljstvu, „Učiteljski dom“. Kaj se razume pod imenom „učiteljski dom“, slovensko učiteljstvo dolgo ni vedelo. Vsakdo je pač mislil, da se razume pod tem imenom dom, kakršnega imajo hrvatski učitelji. In v teh mislih so se nabrali večinoma v „Uč.t. Tovarišu“ objavljeni darovi; vsaj društvo učiteljev in šolskih prijateljev za šolski okraj Logaški je poslalo v ta namen do sedaj največji prispevek, namreč — 106 kron. „Slovensko učiteljsko društvo“ v Ljubljani je poslalo vsem slovenskim učiteljskim društvom na Kranjskem poziv, da naj vsako društvo podpira to idejo po svojih močeh, ter da naj izrazi svoje misli o tej prevažni stvari. Temu pozivu odzvalo se je le pet slovenskih učiteljskih društev. Pri občnem zborovanju „Slovenskega učiteljskega društva“, vršivšem se v Ljubljani dne 28. decembra m. l., vzprejela se je resolucija, da se postavi v Ljubljani konvikt za učiteljske sirote, to je, da se postavi nekak zavod, v katerem bodo imele učiteljske sirote, šolo obiskajoče, pod posebnim nadzorstvom, hrano in stanovanje za cenejo plačo oziroma zastonj. Ker pa o tej stvari nima odločevati le „Slovensko učiteljsko društvo“, čeravno je ono misel obudilo, temveč vsa slovenska učiteljska društva na Koroškem, Kranjskem, Primorskem in Štajerskem, in ker ne bode le „Slovensko učiteljsko društvo“ samo s lastnimi stroški stavilo te velevažne stavbe, temveč bode treba z združenimi močmi delovati, zato pozivlja predsedništvo „Zaveze“ slavno učiteljsko društvo, naj blagovoli odgovoriti: a) Ali naj se postavi v Ljubljani „učiteljski dom“? b) Ali naj se postavi v Ljubljani „konvikt za učiteljske sirote“? c) Ali naj se postavi v Ljubljani „učiteljski dom“ združen s „konviktom“. — Se vé da, večina glasov bode odločevalna. Ko bode predsedništvo zvedelo mnenja slavnih učiteljskih društev, bode objavilo svoječasno dotična mnenja ter potem se bodo pri prihodnjem občnem zboru „Zaveze“ stavili stalni predlogi, ali se stavi „Učiteljski dom“, ali „konvikt“, ali pa „učiteljski dom“ združen s „konviktom“.

Predstojništvo „Zaveze“ nadejalo se je s tem to zadevo dognati in v pravi tir spraviti, ukrepiti jedinstvo slov. učiteljstva in dati vsakemu učitelju priliko, da lahko ustmeno ali pismeno v zborih posameznih društev, ali pozneje v glavnem zboru „Zaveze“ naznani, pove ali pojasni svoje mnenje — ter da se ne seje prepri in nesloga v listih radi reči, katera se še ni očivila in katera je izvršljiva le, ako

se vse slov. učiteljstvo za njo vzbudi. Zato tudi ne odobruje nikakor članke o „Učit. domu“ v „Slov. Narodu“ ter obžaluje, da se učiteljstva tikajoča zadeva ni razpravljala v učiteljskem listu, ako že dotični pisatelji niso mogli počakati ustmene razprave v posameznih zborih. Ob jednom pa podpisana uljudno prosiva slavno uredništvo, da izvoli pritrditi, da taisto razven tega dopisa o „Učit. domu“ od naju podpisanih ni sprejelo drugega dopisa. (Potrjujemo! Op. ured.) Predsedništvo „Zaveze slov. učit. društev na Koroškem, Kranjskem, Primorskem in Štajerskem“ v Dol. Logatcu dne 6. svečana 1894. V. Ribnikar, t. č. predsednik, J. Šega, t. č. tajnik.

Domače stvari.

— (Deželni zbor kranjski) ima jutri soboto, dne 10. t. m. svojo XI. sejo. Na dnevnem redu so točke, ki so še preostale od zadnje seje, dalje utemeljevanje samostalnega predloga poslanca Kersnika glede oddaje živinske soli, poročila upravnega odseka o raznih prošnjah in o nekaterih cestnih zadevah, odseka za poročilo deželnega odbora o §§ 2., 6., 7. in 8. itd.

— (Iz pisarne slovenskega narodnega gledališča.) Jutri nastopi v drugič in zadnjič na slovenskem odru izborni komik narodnega gledališča Zagrebskega g. Vaclav Anton. V veliki ulogi gledališkega ravnatelja Emanuela Striže v znani dobri burki Schöthanovi „Ugrabljene Sabinke“ bode imel g. Anton priliko odlikovati se posebno in ne dvomimo, da bode gledališče zopet obiskano tako izborno, kakor pri včerajšnji predstavi, ter da narodno občinstvo ne bode zamudilo te izredne prilike, da sliši v svoji stroki zares odličnega umetnika.

— (Slovensko gledališče) Sinoči se je predstavljala še iz Čitalnice znana Šamberkova, daži nekoliko raztegnena vender izvrstna burka „Jednajsta zapoved“, v kateri je kot gost nastopil član kr. hrvatskega narodnega gledališča v Zagrebu gosp. Vaclav Anton, na katerega se je koncentrirala vsa pozornost občinstva. Gosp. Anton je nastopil v ulogi stotnika požarne brambe Pečke in iz te neznatne šarže ustvaril tako naraven in vender tako komičen, fino nuanciran značaj, da se je moral največji hipohonder od srca smejati. Vsaka beseda, vsaka kretnja, vsak pogled je bil neprisliljeno komičen in je obudil veselost. Mislili smo, da bo morda hrvatski jezik uplival na popolni uspeh, ali na svojo radost priznavamo, da smo se motili. Nobena hrvatska beseda, nobena inačica se ni izgubila, občinstvo je prav vse razumelo. Saj pa je tudi odlični gost tako jasno govoril in tako premišljeno naglašal vsak stavek ter ga s takimi kretnjami in s tako mimiko popolnjeval, da ga je moral vsakdo razumeti. Če je ploskanje pri prvem nastopu svedočilo g. Antonu, da goji občinstvo zanj kot zastopnika hrvatske umetnosti iskrene simpatije, tako mu je burno, vedno in vedno ponavljajoče se odobravanje na odprti sceni, koscem dejanj in pri izročitvi lovorjevega venca s trakovi kazalo, da je s svojo umetnostjo občinstvo očaral, in da mu je to kot umetniku hvaležno za izredni užitek. Naše domače igralno osebje, imenoma gospodje Borštnik, Danilo, Lovšin, Verovšek, gospa Danilova in gospodični Slavčeva in Nigrinova, je g. Antona krepko podpiralo in omogočilo sijajni celotni uspeh cele predstave. Gledališče je bilo izborno obiskano.

— (Kronski darovi družbi sv. Cirila in Metoda.) Uredništvu našega lista je poslal: Iz Brežic g. Dragotin Gregorčič, blagajnik podružnice Breške 40 kron 42 vin. (in sicer od letnine 18 kron, drugih dohodkov 22 kron 42 vin.) Živili rodoljubni darovalci in darovalke in njih nasledniki!

— (Ponesrečeni sprevodnik) južne železnice g. Franc Jakše, o katerem smo poročali včeraj, umrl je v bolnici v Reki, kjer so mu amputirali obe nogi. Pokojnik bil je star 43 let.

— (Na včerajšnji mesečni živinjski semenj) se je prignalo 635 konj in volov, 197 krav, 50 telet, vkupe 882 glav. Kupčija je bila dobra. Najbolje so se prodajali pitani voli, za katere je sosebno vpraševal neki bavarski kupovalec, pa tudi konji so se še precej dobro prodajali.

— (Nova brzajavna prog.) Trgovinsko ministerstvo je odredilo, da se izvede železniško prometna brzajavna prog. od državni železnici mej Grosupljem in Novim Mestom, oziroma Stražo. To brzajavno prog. bodo začeli delati dne 1. marca.

— (Dolenjska železnica.) Ker je vreme jako ugodno, se dela prav marljivo na železniški progi mej Novim Mestom in Sv. Anu. Prostor pri kolodvoru Novomeškem bode skoro nasut. Most pri Bistlinu in železna mostova pri Zalogu so že gotovi. Pri Hudem, kjer so velike zareze, so dela že tudi napredovala v toliko, da vozijo gramozni vlaki.

— (Za Savski brod pri Verneku) nasproti železniške postaje v Kresnicah dobil je posestnik Franc Cerar iz Verneka koncesijo na pet let. Plačuje se pri majhni vodi 2 novč., pri srednji 4 novč. in pri veliki 6 novč. za osebo. Iste cene velja vsacih 100 kilogramov tovrnega blaga.

— (Pogreša se) že od konca junija meseca minulega leta oženjeni zidar Matija Fele s Črnega Vrha v Logaškem okraji. Odšel je od doma in se ni več vrnil. Star je 61 let in se je bati, da je kje ponesrečil, ker je bil videti umobolen.

— (Samomorilec) Iz Drave pri Beljaku so potegnili te dni truplo stotnika lovcev J. Palme-ja, katerega so že nad teden dnij pogrešali. Pokojnik je dobil pri lanskih velikih manevrih pri Kiseku solnčarico in ga je od tačas vedno glava bolela.

— (Samomorilka.) Triindvajsetletna A. Šušteršič, hči vratarja v hiši Tropeani v Trstu šla je zvečer v četrto nadstropje neke hiše v ulici Malcantoni in skočila na dvorišče, kjer je mrtva obležala. Neozdravljiva bolezen je bila baje uzrok obupnemu činu.

— (Akad. društvo „Triglav“) priredi v soboto 10. svečana, svoje šesto redno zborovanje s sledečim vzporedom: 1. Čitanje zapisnika; 2. Poročilo odborovo; 3. Poročilo odbora za Prešernovo slavnost; 4. Kritika pravnika Šavnika o predavanju modroslovca Ilesiča „o dolgočasnosti“; 5. Slučajnosti. Lokal: „Zum wilden Mann“, Jakomini-gasse.

— (Slovenski klub na Dunaji) bode v soboto dne 10. februarja t. l. imel četrti svoj večer v tej sezoni v dvorani L. Mitzkove restavracije „zum alten Schottenthor“ I. Schottengasse 7. Na dnevnem redu je berilo gosp. Jos. Mantuanija, c. in kr. pristava v dvorni knjižnici in rednega člana c. kr. zavoda za raziskovanje avstrijske zgodovine na vseučilišču Dunajskem. Naslov berilu je: „Dva neznanca Kranjca važna za prosveto.“ Začetek ob 8. uri zvečer. K temu večeru vabijo se na Dunaji živeči Slovenci, ki so dosedaj dobivali vabila.

— (Akademično društvo „Slovenija“ na Dunaji) priredi v ponedeljek dne 12. februarja v Kastnerjevi restavraciji „pri magistratu“ svoj peti redni občni zbor z nastopnim dnevnim redom: a) Čitanje zapisnika, b) poročilo odborovo, c) poročilo slavnostnega odseka, d) slučajnosti. Začetek ob osmih zvečer. Na obilno udeležbo vabi odbor.

— (Razpisana služba.) Pri okrajnem sodišči v Logatcu se vzprejme takoj diurnist z mesečno plačo 30 gld. Prošnje je poslati do dne 15. t. m. omenjenemu sodišču.

Slovenci in Slovenke! ne zabite družbe sv. Cirila in Metoda!

Razne vesti.

* (Izumitelj ponarejenih umetnih diamantov), kemik Frémie umrl je dne 3. t. m. v Parizu.

* (Bismarckovi memoiri.) Neka Londonska knjgarska tvrdka se posebno trudi, da bi si pridobila Bismarckove memoire ter mu je stavila jako zapeljivo ponudbo. Kakor poročajo angleški listi je skoro gotovo, da bode dobila toli zaželjene memoire nemškega državnika.

* (Emin Paša.) Kraljevska geografična družba v Londonu, ki je že l. 1890. priznala Emin Paši zlato svetinjo, katere mu pa ni mogla dostaviti, je sklenila, da se svetinja izroči njegovim dedičem.

* (Trdovraten samomorilec.) V Pragi prerezal si je pravni praktikant Aleksander Klepetar žile na vratu in na rokah, si zavezal rane in potem skočil s tretjega nadstropja na dvorišče, kjer je mrtav obležal. Že prej se je hotel nesrečnež usmrtiti, pa so ga rešili. Velika nervoznost ga je baje gnala v smrt.

* (Samomoriz strahu pred anarhisti.) Te dni se je usmrtil italijanski prefekt komendator Ballanro, kraljevski komisar v Parliniru zabodši se sedemkrat v prsi. Pokojnik bil je star uradnik in se mu je menda zmešalo, ker je poslednji čas dobival vedno pretilna pisma od anarhistov.

Lastnina in tisk „Národne Tiskarne“.